

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIUNEA A PATRA

CAZUL PASTELI ȘI ALȚII C. MOLDOVEI
(Cererile nr. 9898/02, 9863/02, 6255/02 și 10425/02).

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

15 iunie 2004

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44 para. 2 al Convenției. Ea poate constitui subiectul unei revizui editoriale.

În cazul Pasteli și alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a patra), în Camera în următoarea componență:

Domnul Nicolas Bratza, *Președinte*,

D. M. Pellonpaa,

D. J. Casadevall,

D. S. Pavlovschi,

D. J. Borrego Borrego,

Dna. E. Fura – Sandstrom,

Dra. L. Mijovic, *judcători*,

Și D. M. O’Boyle, *Grefierul Secțiunii*,

Deliberând la 25 mai 2004,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cazul format din patru cereri (nr. 9898/02, 10425/02, 6255/02 și 9863/02) împotriva Republicii Moldova depusă la Curte în conformitate cu articolul 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare – Convenția) de către patru cetățeni ai Republicii Moldova, dna Sofia Pasteli, dna Nadejda Cernicov, dl Pavel Carețchi și dna Maria Carețchi (reclamanți), la 24 decembrie 2001, 12 decembrie 2001, 10 ianuarie 2002 și, respectiv, 10 ianuarie 2002.
2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl Victor Constantinov, care a acționat în numele organizației non guvernamentale “Juriștii pentru Drepturile Omului” cu sediul în municipiul Chișinău. Guvernul Republicii Moldova (Guvernul) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.
3. Reclamanții au pretins violarea de către Guvernul Republicii Moldova a prevederilor articolului 6 para. 1 al Convenției ca urmare a neexecutării

hotărârilor judecătorești definitive din 25 august 2000, 29 septembrie 2000, 6 decembrie 2000, 25 august 2001 și 25 august 2001. Acest fapt a constituit o încălcare a dreptului lor de a li se recunoaște drepturile civile de către o instanță judecătorească. Mai mult, reclamantii nu au avut posibilitatea de a folosi bunurile aflate în proprietatea lor, astfel, dreptul lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului 1 al Convenției a fost violat.

4. Cererile au fost repartizate Secțiunii a IV-a. La 4 februarie 2003 o Cameră a acelei Secțiuni a decis să comunice aceste cereri Guvernului Republicii Moldova. În conformitate cu prevederile articolului 29 para. 3 al Convenției s-a decis examinarea fondului cererii în paralel cu examinarea admisibilității sale.
5. La 25 mai 2004, Camera a decis să unească cererile în conformitate cu Regula 42 (1) a Regulamentului Curții.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantii, toți cetățeni ai Republicii Moldova, locuiesc în Republica Moldova. Ei s-au născut în 1920, 1927, 1925 și respectiv 1928.
7. La 29 iulie 1994 și la 16 februarie 1995, Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova au adoptat două hotărâri conform căreia depunerile anumitor categorii de persoane la Banca de Economii au trebuit indexate. În conformitate cu respectivele hotărâri, Ministerul Finanțelor trebuia să aloce fondurile necesare Băncii de Economii. Totuși, Ministerul Finanțelor nu a făcut acest lucru și Banca de Economii nu a putut executa hotărârile respective ale Parlamentului și Guvernului Republicii Moldova.

8. În 2000 și 2001 reclamanții au înaintat la Judecătoria sectorului Râșcani acțiuni civile împotriva Ministerului Finanțelor în vederea încasării compensației.
9. Prin hotărârile judecătorești din 25 august 2000 și 29 septembrie 2000 instanța judecătorească a acordat doamnei Sofia Pasteli o compensație în valoare de 734 de MDL și respectiv 1466 MDL. Deoarece nu a fost înaintat apel împotriva acestor hotărâri, ele au devenit definitive.
10. Prin hotărârea din 6 decembrie 2000 instanța de judecată a acordat doamnei Nadejda Cernicov o compensație în valoare de 4 398 MDL. Nu a fost depus apel împotriva acestor hotărâri și ea a devenit definitivă.
11. Prin hotărârea judecătorească din 25 august 2001, instanța de judecată a acordat domnului Pavel Carețchi o compensație în valoare de 2 904 MDL. Împotriva acestei hotărâri nu a fost depus apel, astfel, ea devenind definitivă.
12. Prin hotărârea din 25 august 2001 instanța de judecată a acordat doamnei Maria Carețchi o compensație în valoare de 5 876 MDL. Împotriva acestei hotărâri nu a fost depus apel, astfel hotărârea devenind definitivă.
13. La o dată nespecificată, reclamanții au depus plângeri despre neexecutarea hotărârilor judecătorești la Ministerul Finanțelor și la Departamentul de Executare a Deciziilor Judecătorești. În replică, Ministerul Finanțelor și Departamentul de Executare a Deciziilor Judecătorești i-au informat despre faptul că hotărârile judecătorești nu au fost executate, deoarece nu au fost prevăzute prin prevederi legale în Bugetul de Stat anual fonduri necesare pentru executarea hotărârilor judecătorești.
14. La 22 aprilie 2003, după ce cazurile au fost comunicate Guvernului, hotărârile judecătorești au fost executate de către Ministerul Finanțelor.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

15. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare la acel moment, statuau:

Articolul 336. Hotărârile instanțelor de judecată și ale altor organe, care urmează să fie executate

Se execută conform regulilor stabilite de prezentul titlu al codului: 1) hotărârile, încheierile și deciziile date de instanțele de judecată în pricinile civile...

Articolul 338. Eliberarea titlului executor

Titlul executor se eliberează de către instanță creditorului – urmăritor, după ce hotărârea a rămas definitivă, cu excepția cazurilor de executare imediată, când titlul executor se eliberează imediat după darea hotărârii.

Articolul 343. Prezentarea documentului de executare silită spre executare

Executorul judecătoresc începe executarea hotărârilor la cererea persoanelor, enumerate în articolul 5 al prezentului cod, iar în cazurile prevăzute de alineatul al doilea al prezentului articol – în urma dispoziției judecătorului.

Articolul 349. Controlul asupra executării hotărârilor

Controlul asupra executării juste și la timp a hotărârilor judecătorești se exercită de către Departamentul de executare a deciziilor judiciare pe lângă Ministerul Justiției.

ÎN DREPT

16. Reclamanții au pretins faptul că dreptul lor de a li se recunoaște drepturile lor civile de către o instanță judecătorească a fost violat de către autoritățile statale prin faptul că nu au fost executate hotărârile din 25 august 2000, 29 septembrie 2000 și 6 decembrie 2000, 25 august 2001 și 25 august 2001. Ei și-au întemeiat alegațiile pe prevederile articolului 6 al. 1 al Convenției, care prevede următoarele:

„ 1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială ...”

17. Reclamanții în continuare au pretins faptul că datorită neexecutării hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea lor, ei nu au putut folosi bunurile aflate în proprietatea lor, și astfel dreptul lor la protecția proprietății garantat de prevederile articolului 1 al Protocolului 1 al Convenției a fost violat. Articolul 1 al Protocolului 1 al Convenției prevede următoarele:

“ Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții sau a amenzilor.”

I. ADMISIBILITATEA CERERII

18. Curtea consideră că plângerile reclamanților fondate pe prevederile articolului 6 al. 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului 1 al Convenției implică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea acestora să depindă de examinarea fondului, nefiind stabilite alte motive pentru declararea lor ca fiind inadmisibile. Curtea, prin urmare, a declarat aceste cereri ca fiind admisibile. În conformitate cu decizia sa de aplicare a articolului 29 para. 3 al Convenției (vezi paragraful 4 de mai sus), Curtea se va pronunța și asupra fondului acestor cereri.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 AL. 1 AL CONVENȚIEI

19. În baza articolului 6 al. 1 al Convenției, reclamanții s-au plâns de faptul că autoritățile statale nu au executat hotărârile judecătorești definitive ale

Judecătoriei sectorului Râșcani din 25 august 2000, 29 septembrie 2000, 6 decembrie 2000, 25 august 2001 și 25 august 2001.

20. Guvernul Republicii Moldova nu a negat faptul că neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive a constituit o violare a articolului 6 al Convenției.

21. Curtea subliniază faptul că articolul 6 al. 1 al Convenției asigură tuturor dreptul de a prezenta în fața unei instanțe judecătorești orice plângere referitoare la drepturile și obligațiile sale civile, acest drept incluzând dreptul de a se adresa unei instanțe judecătorești, drept din care rezultă dreptul de acces la o instanță, un aspect al căruia este și dreptul de a demara în fața unei instanțe proceduri legale în probleme de ordin civil. Totuși, acest drept ar fi iluzoriu dacă sistemul legal național al unui Stat Contractant ar permite în final ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână neexecutată în detrimentul unei părți. Ar fi de neconceput ca articolul 6 al. 1 al Convenției să descrie în detalii garanțiile procedurale oferite părților aflate în litigiu – proceduri care sunt echitabile, publice și prompte – fără a asigura executarea hotărârilor judecătorești. A interpreta prevederile articolului 6 al Convenției ca referindu-se exclusiv la accesul la o instanță judecătorească și demararea procedurilor legale fără asigurarea executării unei hotărâri judecătorești ar duce la situații incompatibile cu principiile statului de drept pe care Statele Contractante s-au obligat să le respecte atunci când au ratificat Convenția. Executarea unei hotărâri judecătorești ar trebui privită ca o parte integrală a unui proces conform prevederilor articolului 6 al Convenției (vezi *Hornsby c. Greciei* hotărârea din 19 martie 1997, *Raporturi* 1997 –II, p. 510, para. 40).

22. O autoritate de stat nu poate folosi în calitate de scuză lipsa de fonduri pentru a nu executa o hotărâre judecătorească. Prin urmare, o întârziere în executarea unei hotărâri judecătorești ar putea fi justificată doar de anumite circumstanțe. Dar această întârziere nu trebuie să fie astfel încât să atingă însăși esența dreptului asigurat prin articolul 6 al. 1 al Convenției (vezi *Immobiliare Saffi c. Italiei* (GC), NR. 22774/93, para. 74, CEDO 1999 – V).

23. Curtea notează faptul că hotărârile judecătorești pronunțate de Judecătoria sectorului Râșcani au rămas neexecutate pentru perioade care au variat între 32

și 33 de luni (numai după ce aceste cazuri au fost comunicate de către Curte, Guvernului Republicii Moldova la 22 aprilie 2003).

24. Prin faptul că pe parcursul mai multor luni nu au fost întreprinse măsurile necesare pentru executarea hotărârilor judecătorești definitive în aceste cazuri, autoritățile din Republica Moldova au încălcat prevederile articolului 6 al. 1 al Convenției.

25. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 al. 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOL 1 AL CONVENȚIEI

26. Reclamanții au pretins faptul că datorită neexecutării hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea lor ei nu au putut dispune de bunurile lor, astfel fiindu-le încălcat dreptul la protecția proprietății prevăzut de articolul 1 al Protocolului 1 al Convenției.

27. Guvernul Republicii Moldova nu a negat faptul că neexecutarea hotărârilor judecătorești definitive a constituit o violare a articolului 1 al Protocolului 1 al Convenției.

28. Curtea subliniază faptul că o revendicare poate constitui un bun în virtutea prevederilor articolului 1 al Protocolului 1 al Convenției dacă este stabilită suficient pentru a fi executată (vezi *Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis c. Greciei*, hotărârea din 9 decembrie 1994, Seria A nr. 301 – B, para. 59).

29. Curtea notează faptul că reclamanții aveau revendicări care urmau să fie executate așa cum prevedeau hotărârile judecătorești ale Judecătoriei sectorului Râșcani din 25 august 2000, 29 septembrie 2000, 6 decembrie 2000, 25 august 2001 și 25 august 2001. Rezultă că imposibilitatea reclamanților de a obține executarea hotărârilor judecătorești până la 22 aprilie 2003 a constituit o

imixtiune în dreptul lor de a dispune de bunurile lor, așa cum prevede prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 al Protocolului 1 al Convenției.

30. Prin faptul că hotărârile judecătorești definitive pronunțate de către Judecătoria sectorului Râșcani nu au fost executate, autoritățile naționale au privat persoanele de dreptul lor legitim de a li se achita compensațiile și de a dispune de banii lor. Guvernul Republicii Moldova nu a prezentat nici o justificare pentru această imixtiune iar Curtea consideră că lipsa fondurilor nu poate justifica o asemenea omisiune (vezi *mutatis mutandis*, *Ambruosi c. Italiei*, nr. 31227/96, para. 28 – 34, 19 octombrie 2000).

31. Prin urmare, a existat o violare a articolului 1 al Protocolului 1 al Convenției.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

32. Articolul 41 prevede:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. PREJUDICIUL MATERIAL

33. Reclamanții au pretins următoarele sume bănești pentru prejudiciul suferit ca rezultat al neexecutării hotărârilor judecătorești definitive de către autoritățile statale: dna Sofia Pasteli – 76 EURO, dna Nadejda Cernicov – 160 EURO, dl Pavel Carețchi – 50 EURO și dna Maria Carețchi – 100 EURO.

34. Guvernul a considerat sumele pretinse excesive și a lăsat stabilirea cuantumului prejudiciului la discreția Curții.

35. Curtea consideră faptul că reclamanții au suferit prejudicii materiale ca rezultat al neexecutării hotărârilor judecătorești definitive din 25 august 2000, 29 septembrie 2000, 6 decembrie 2000, 25 august 2001 și, respectiv, 25 august 2001. Astfel, Curtea acordă în calitate de prejudiciu material - doamnei Sofia Pasteli – 76 EURO, doamnei Nadejda Cernicov – 160 EURO, domnului Pavel Carețchi – 50 EURO și doamnei Maria Carețchi – 100 EURO.

B. PREJUDICIUL MORAL

36. Reclamanții au pretins următoarele sume bănești pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a neexecutării de către autorități a hotărârilor judecătorești: doamna Sofia Pasteli – 27 300 EURO, doamna Nadejda Cernicov – 37 720 EURO, domnul Pavel Carețchi – 41 300 EURO și doamna Maria Carețchi – 29 500 EURO.

37. Guvernul nu a fost de acord cu sumele cerute de reclamanți, argumentând această poziție prin faptul că sunt excesive în lumina jurisprudenței Curții Europene. Guvernul a exprimat opinia conform căreia în anumite cazuri simplul fapt al constatării unei violări a Convenției a fost considerată a fi satisfacție echitabilă. Guvernul în continuare a citat cazul *Burdov c. Rusiei*, nr. 59498/00, CEDO 2002 –III, unde reclamantului i s-a acordat în calitate de prejudiciu moral suma de 3 000 EURO.

38. Curtea consideră faptul că reclamanții au suferit o stare de stres și frustrare ca rezultat al neexecutării hotărârilor judecătorești, având în vedere vârsta acestora și faptul că unica sursă de venit a reclamanților este pensia din partea statului. La stabilirea cuantumului prejudiciului moral suferit de către fiecare reclamant, Curtea ia în considerație asemenea factori ca vârsta reclamanților, venitul personal, durata procedurii de executare a hotărârilor judecătorești și alte aspecte relevante. În această ordine de idei, Curtea acordă în calitate de prejudiciu moral - doamnei Sofia Pasteli – 1 000 EURO, doamnei Nadejda Cernicov – 900 EURO, domnului Pavel Carețchi – 700 EURO și doamna Maria Carețchi – 700 EURO.

C. COSTURI ȘI CHELTUIELI

39. Reclamanții au mai pretins câte 1 000 de EURO fiecare în calitate de taxe de reprezentare. Ei s-au bazat pe contractele încheiate cu avocații lor în conformitate cu care acestea urmează a fi plătite numai în caz de reușită.

40. Guvernul nu a fost de acord cu sumele cerute de reclamanți, considerându-le ca fiind exagerate și că reclamanții nu au reușit să dovedească pretinsele cheltuieli de reprezentare.

41. Curtea reamintește faptul că pentru ca cheltuielile și costurile să fie incluse în suma acordată în conformitate cu articolul 41 al Convenției, trebuie să fie stabilit faptul că ele au fost reale și necesare și au avut un quantum rezonabil (vezi, drept exemplu, *Nilsen și Johnsen c. Norvegiei* (GC), NR. 23119/93, para. 62, CEDO 1999 – VIII).

42. În conformitate cu Regula 60 para. 2 a Regulamentului Curții, detaliind toate revendicările înaintate, Curtea poate respinge revendicările în totalitate sau în parte.

43. Curtea poate lua drept bază pentru evaluarea sumelor pretinse asemenea elemente ca numărul de ore de lucru și a tarifele solicitate pentru fiecare oră de lucru. Totuși, deoarece reclamanții nu au prezentat nici o informație în acest sens, Curtea decide să nu acorde nici o sumă bănească pentru costuri și cheltuieli (vezi *Amihalachioaie c. Moldovei*, nr. 60115/00, para. 48).

D. PENALITĂȚI

44. Curtea consideră potrivit ca penalitatea să fie calculată în baza ratei minime a dobânzii a Băncii Centrale Europene, la care să se adune trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA UNANIM

1. Declară cererile admisibile,

2. Susține faptul că a existat o violare a articolului 6 al. 1 al Convenției,
3. Susține faptul că a existat o violare a articolului 1 al Protocolului 1 al Convenției,
4. Susține faptul că,
 - (a) Statul reclamat trebuie să achite în decurs de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu prevederile art. 44 al. 2 al Convenției
 - doamnei Sofia Pasteli – 76 EURO pentru prejudiciul material suferit și 1 000 EURO pentru prejudiciul moral suferit,
 - doamnei Nadejda Cernicov – 160 EURO pentru prejudiciul material suferit și 900 de EURO pentru prejudiciul moral suferit,
 - domnului Pavel Carețchi – 50 de EURO pentru prejudiciul material și 700 de Euro pentru prejudiciul moral suferit,
 - doamnei Maria Carețchi – 100 EURO pentru prejudiciul material suferit și 700 de EURO pentru prejudiciul moral suferit.
 - (b) că sumele de mai sus trebuie convertite în valuta națională a statului reclamat la rata aplicabilă la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi exigibilă,
 - (c) că începând cu data expirării celor trei luni sus menționate până la executarea hotărârilor va trebui achitată o rată simplă a dobânzii la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii a Băncii Centrale Europene pe parcursul perioadei de penalizare plus trei procente.
5. Respinge unanim restul revendicărilor reclamanților de satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 15 iunie 2004, conform Regulii 77 para. 2 și 3 a Regulamentului Curții.

Michael O'Boyle

Nicolas Bratza